

ТАҲЛИЛИ

таъсири танзимкунии “ Дастурамали №__ “Дар бораи тартиби ташкил ва истифодаи захира ва фонди пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳои ташкилотҳои қарзии исломӣ”

Намуд ва номи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ	Лоиҳаи Дастурамали №__ “Дар бораи тартиби ташкил ва истифодаи захира ва фонди пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳои ташкилотҳои қарзии исломӣ”
Маълумот дар бораи таҳиякунандаи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ	Бонки миллии Тоҷикистон
Доираи шахсоне, ки амали санади меъёрии ҳуқуқӣ ба онҳо паҳн мегардад	Ташкилотҳои қарзии исломӣ
Мухлати қабули санади меъёрии ҳуқуқӣ	20.03.2020
Маълумот дар бораи ҷойгир намудани огоҳинома оид ба таҳияи санади меъёрии ҳуқуқӣ	Огоҳинома дар бораи таҳияи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқии мазкур дар Феҳристи нақшаҳои таҳияи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқии Портали интернетии иттилоотии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон санаи 12.12.2019. ҷойгир карда шудааст
Маҷмуи тақлифҳои аз рӯи натиҷаи ҷойгиркунонии огоҳинома оид ба омода намудани санади меъёрии ҳуқуқии воридгардида ва ҳулосаи таҳиякунанда оид ба онҳо	Аз рӯи натиҷаи ҷойгиркунонии огоҳинома оид ба омода намудани лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқии мазкур тақлифу пешниҳодҳо ворид нагардидааст. Пас аз дар Феҳристи нақшаҳои таҳияи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқии Портали интернетии иттилоотии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгиркунонии огоҳинома оид ба омода намудани лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқии мазкур машварати оммавӣ гузаронида шуда, нақшаи қабули лоиҳа аз ҷониби тарафҳои манфиатдор ҷонибдорӣ гардид.
Тавсифи мушкилот, ки барои ҳал намудани он қабули санади меъёрии ҳуқуқӣ зарур аст ва оқибатҳои эҳтимолии он	Бо мақсади рушди низоми бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва рушди хизматрасониҳои бонкӣ, Бонки миллии Тоҷикистон барои ҷорӣ намудани стандартҳои фаъолияти бонкии исломӣ

дар ҳолате, ки агар ягон амал андешида нашавад	кадамҳои устувор гузошта, дар ин самт корҳои зиёдеро ба анҷом расонид. Мавриди зикр аст, ки фаъолияти ташкилоти қарзии исломӣ хусусияти ба худ хос дорад ва танзиму назорати он бояд ҳатман тибқи принципҳои маблағгузориҳои исломӣ амалӣ гардад. Ташкилотҳои қарзии исломӣ низ монанди ташкилотҳои қарзии анъанавӣ ба маблағгузорӣ дар самтҳои гуногун машғул мебошанд. Илова бар ин, ташкилотҳои қарзии исломӣ метавонанд ба ҳама намуд фаъолиятҳо машғул гарданд, ба монанди истеҳсолот, сохтмон, савдо ва ғ. Бинобар ин, хатарҳои зиёде имкон дорад садди роҳи фаъолияти онҳо гарданд. Ба ҳамин мақсад, Бонки миллии Тоҷикистон Дастурамали мазкурро таҳия намуда, тарзи ташкил ва истифодаи захира ва фонди пушонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳои ташкилотҳои қарзии исломиро пешбинӣ мекунад. Дар Дастурамали мазкур таснифи маблағгузориҳои гуногуни ташкилотҳои қарзии исломӣ, таснифи ҷойгиркуниҳои байнибонкӣ, таснифоти сармоягузориҳо ба қоғазҳои қиматноки исломӣ, тамдид ва таҷдиди маблағгузориҳои исломӣ пешбинӣ карда шудааст. Илова бар ин, ташкилотҳои қарзии исломӣ захираҳои махсуси худро доранд, ки ба мақсади баробаркунии тақсимои фоида дар ҳолатҳои махсус пешбинӣ гардидаанд. Дар ҳолати қабул нагардидани Дастурамали мазкур хатарҳои зиёд оид ба талафёбии пасандозу амонатҳои муштариён пеш меояд, ки роҳи ягонаи ҳалли он муайян намудани механизми ташкили чунин захираҳо мебошад.
Ифодаи мақсадҳои	Мақсад аз таҳияи Дастурамали мазкур -

даҳолати давлат	ин бехтар намудани вазъи молиявии ташкилотҳои қарзии исломӣ, ташкил намудани механизми дурусти идоракунии талафоти имконпазир ва дар маҷмуъ дуруст ба роҳ мондани ташкил ва истифодаи захира ва фонди пушонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳои чунин ташкилотҳо, инчунин пешгирӣ намудани ҳолатҳои пардохтнопазирии онҳо мебошад.
Тавсифи мухтасари лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқии пешниҳодшуда, аз ҷумла чораҳои пешбининамудаи лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқии пешниҳодшуда, уҳдадорӣ ва маҳдудиятҳо барои субъектҳои соҳибкорӣ, асосноккунии интиҳоби роҳи ҳалли чунин мушкилот	Дар заминаи таҳия ва қабул намудани Дастурамали мазкур, тарзи таснифи маблағгузориҳои исломӣ, ташкили фонд барои пушонидани маблағгузориҳои батаъхирафта ва таҷдиду азнавсозии ингуна маблағгузориҳо пешбинӣ карда мешаванд. Аз ҷумла: • баҳодиҳии сифати дороиҳо, таснифи дороиҳо, баҳодиҳии вазъи молиявии муштарӣ, пеш бурдани таснифот, муайян кардани арзиши фурӯши молу мулк ба гарав гузошташуда ва ташкил намудани Фонд бояд дар алоҳидагӣ аз ҷониби ташкилоти қарзии исломӣ гузаронида шавад, бахусус дар робита бо маблағгузориҳои ба ҳам алоқаманд, қарзҳои шахсони вобаста, таснифи маблағгузориҳо вобаста ба гуруҳи хавф, вобаста ; • чунин баҳодиҳӣ ва таснифи дороиҳо бояд аз ҷониби ташкилоти қарзии исломӣ доимо гузаронида шуда, натиҷаҳои он дар парвандаҳои маблағгузории исломӣ нигоҳ дошта шавад. Дар доираи Дастурамали мазкур, маблағгузориҳои исломии аз меъёри муайяншуда калон ин маблағи умумии маблағгузории қарзгир аст, ки

аз 100 000 (сад ҳазор) сомонӣ ё аз 2 фоизи сармояи танзимшавандаи ташкилоти қарзии исломӣ зиёд мебошад (бо назардошти он, ки кадоме аз ин маблағҳо камтар аст).

- ташкилоти қарзии исломӣ барои категорияҳои гуногуни маблағгузориҳои ба таъхирафта вобаста аз муҳлати таъхир ва намуди асёр фонд ташаккул медиҳад.
- ташкилоти қарзии исломӣ бояд сиёсатҳоро оид ба шароит ва шартҳо барои тамдид ва таҷдиди маблағгузориҳои исломӣ дошта бошад, ки аз тарафи Шӯрои нозирон тасдиқ шудааст.

Ин сиёсатҳо бояд:

-механизмҳои назоратро барои пешгирии “мунтазам азнавшафии” маблағгузориҳои исломӣ, ворид кунанд, аз ҷумла муайян кардани ҳолатҳое, ки дар он маблағгузориҳои исломӣ зиёда аз як бор тамдид ва таҷдид шуда метавонад;

- мутобиқати раванди тамдид ва таҷдиди маблағгузориҳои исломиро бо принципҳои маблағгузориҳои исломӣ таъмин намояд. Ин сиёсати маъмури оид ба ташкили созишномаи нав (“ақд”) муайян кардани нархи фурӯши нав ва коркарди пардохтҳо (масъалан, сиёсат оид ба пешгирии сармоягузориҳои маблағҳои ҷуброн оид ба маблағгузориҳои таҷдидшуда)-ро дар бар гиранд; ва
- муҳлати ҳадди ақалли пардохтро муайян кунанд (дар асоси шартҳои аз нав таҷдид ва тамдидшуда), ки бояд мунтазам пеш аз он, ки маблағҳои

тамдид ва таҷдидшуда чун қолабӣ тасниф гарданд, риоя карда шаванд. Ин гуна муҳлати пардохт набояд аз 6 моҳ кам бошад, ки дар он пардохтҳо ҳар моҳ гузаронида мешаванд, ё ҳадди ақал 12 моҳ бо пардохтҳои семоҳа.

- Ҳар тағйироти ба шарт ё муҳлати маблағгузории исломӣ ворид шуда, ки дар он маблағи асосӣ аз рӯи қадвал бояд дар охири муҳлати соҳибият ба таври яқдафъаина супорида мешавад, сатҳи хавфи қарзии муштариро баландтар менамояд.

Ташкилоти қарзии исломӣ бояд ҳолати молиявии муштариро тавассути дида баромадани ҳамаи шароит ва ҳолати молиявии у пеш аз таҷдид ва тамдиди маблағгузорӣ аз нав баҳо дода бознигарӣ кунад. Ташкилоти қарзии исломӣ бояд захираҳои кофиро барои мониторинг ва пайгирии самаранокии фаъолияти маблағгузории тамдид ва таҷдидшуда ҷудо кунад.

Маблағгузориҳои исломии ташкилоти қарзии исломӣ, вобаста аз ҳолати молиявии муштарӣ, инчунин миқдори рӯзҳои батаъхирафтаи пардохтҳо ба 5 гурӯҳ бояд тасниф шаванд:

- қолабӣ;
- зери назорат;
- ғайриқолабӣ;
- шубҳанок;
- беэътимод.

Фонд барои маблағгузориҳои исломии қолабӣ ҳамчун фонди умумӣ аз рӯи бақияи маблағгузории исломӣ бо пули милли ба андозаи 2% ва бо асъори хориҷӣ ба андозаи

3% ташкил карда мешавад.

Фонд барои маблағгузории ислומии зери назорат ҳамчун фонди умумӣ аз рӯи бақияи маблағгузории исломӣ бо пули миллӣ ба андозаи на камтар аз 5% ва бо асъори хориҷӣ ба андозаи на камтар аз 10% ташкил карда мешавад.

Фонди умумӣ, ки барои маблағгузории ислומии қолабӣ ва зери назорат ташкил карда шудааст, то андозаи 1,25%-и дороиҳои бо назардошти хавф баркашидашуда барои ҳисоб кардани меъёри кифоятии сармоя истифода бурда мешавад.

Фонд барои маблағгузориҳои ислומии ғайриқолабӣ ҳамчун фонди махсус бо пули миллӣ ба андозаи 30% ва бо асъори хориҷӣ ба андозаи 40% барои қисми таъминбудаи маблағгузорӣ ва 100% барои қисми таъминнабудаи маблағгузориҳои исломӣ мувофиқи тартиби пешбининамудаи банди 60 Дастурамали мазкур ташкил карда мешавад.

Фонд барои маблағгузориҳои безътимод ҳамчун фонди махсус ба андозаи 100% аз рӯи бақияи маблағгузориҳои исломӣ бо пули миллӣ ва бо асъори хориҷӣ ташкил карда мешавад.

Дар ҳолати маблағгузории ислומии гурӯҳӣ, ки дар доираи қарзи хурд барои шахсони воқеӣ дода мешаванд, ташкилоти қарзии исломӣ таснифоти чунин маблағгузории исломиро дар гурӯҳ тибқи муқаррароти Дастурамали мазкур ба роҳ мемонад ё метавонад ҳангоми аз 25 000 сомонӣ кам будани маблағгузории ислומии ҳар як аъзои гурӯҳ, онҳоро ҳамчун маблағгузориҳои бо ҳам алоқаманд набуда

тасниф намояд.

Маблағгузории исломии таҷдидшуда метавонад ба гурӯҳи “қолабӣ” танҳо дар ҳолате гузаронида шавад, ки агар муштарӣ пардохтҳои маблағи асосӣ ва изофапули/фоидаро дар давоми 6 моҳ тибқи шартҳои таҷдидшуда (пардохти моҳонаи маблағгузории исломӣ ва изофапулӣ/фоидаи он) ва дар давоми 12 моҳ тибқи шартҳои таҷдидшуда (пардохти семоҳаи маблағгузории исломӣ ва изофапулӣ/фоидаи он) саривақт бе вайронкунӣ иҷро намудани уҳадориҳои худ амалӣ намояд.

Маблағгузории исломӣ ва изофапулӣ/фоидаи он бо мақсади идоракунии хавфҳо ва пешниҳоди ҳисобот ба Бонки миллии Тоҷикистон, то вақти ба талаботи зерин ҷавобгӯ будан, ҳамчун маблағгузории исломии таҷдидшуда ҳисобида мешавад:

- ҳангоме ки ҳамаи пардохтҳо тибқи шартҳои тағйирёфтаи шартнома дар давоми на камтар аз 12 моҳ баъди пардохти якум пардохт шуда бошанд, новобаста аз ғаёол ё ғайриғаёол будани маблағгузории исломӣ ва изофапулӣ/фоидаи он;

- муштарӣ мушкилоти молиявии худро бартараф намуда бошад.

Ташкилоти қарзии исломӣ аз рӯи тамоми намудҳои маблағгузорӣ ҳуқуқи гирифтани даромад/фоида барои тамдиди муҳлати пардохти маблағгузориро надорад. Ба зиммаи муштарӣ танҳо воғузоштани хароҷотҳои воқеӣ аз рӯи амалиёти таҷдидӣ иҷозат дода шудааст.

Ташкилоти қарзии исломӣ уҳдадор аст ба Бонки миллии Тоҷикистон ҳар моҳ

	дар бораи маблағгузориҳои исломие, ки аз тавозун хориҷ ва берун аз низом ба ҳисоб гирифта шудаанд, инчунин дар ҳар нимсола маълумоти зеринро пешниҳод намояд: - дар бораи маблағгузориҳои исломии беэътимод, ки дар тавозуни ташкилоти қарзии исломӣ дар давоми ду сол ё бештар қарор доштанд, инчунин сабаби нигоҳдориҳои онҳо дар тавозун; - дар бораи анҷом дода шудани чораҳои дахлдор оид ба пардохти тамоми маблағгузориҳои исломии аз ҳисоб баровардашуда; - дар бораи пардохтҳои воқеӣ дар сураҷҳисобҳои аз ҳисоб хориҷшуда. Дар робита ба муқаррароти асосӣ, уҳдадорӣ ва маҳдудиятҳои номбаршуда, қайд намудан зарур аст, ки лоиҳаи Дастурамали мазкур боназардошти таҷрибаи пешқадами байналмилалӣ таҳия гардида, мақсади асосиаш дар идоракунии дурусти дороиҳо, саривақт муайян намудани хавфҳои қарзӣ ва пешгирии онҳо, дар муҳлати муайян гузаронидани таснифоти дороиҳо ва сандуқи маблағгузориҳои исломӣ, сари вақт муайян намудани ҳолати воқеии молиявии муштарӣ ва дар ин замина пешгирии паст гардидани сифати дороиҳо таҳия шудааст. беэътимод.
Тавсифи роҳҳои ҳалли мушкилоти баррасишуда (бидуни таҳияи санади меъёрии ҳуқуқӣ),	Қобили зикр аст, ки фаъолияти бонкии исломӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нав буда, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар ин самт мавҷуд набуданд. Баъд аз қабули Қонуни

	соҳавӣ ташаббуси таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар ин самтро Бонки миллии Тоҷикистон ба даст гирифта, бо истифода аз таҷрибаи кишварҳои гуногун ва бо ҳамкории зич бо Ширкати байналмилалӣ машваратии ИСРА (Малайзия) ба мақсади муҳайё намудани заминаи пурраи ҳуқуқӣ барои фаъолияти низоми нав, яъне низоми бонкдорӣ исломӣ, бо ворид намудани тағйиру иловаҳо ба як қатор тартибу дастурамалҳои амалкунанда, якчанд адад санадҳои меъёрии ҳуқуқии нав таҳия намуд. Аз он ҷумла, Дастурамали №___ “Дар бораи тартиби ташкил ва истифодаи захира ва фонди пушонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳои ташкилотҳои қарзии исломӣ”, ки дар заминаи дастурамали амалкунандаи низоми бонкии анъанавӣ таҳия ва пешкаш мегардад. Бинобар ин, қабули Дастурамали мазкур чораи зарурӣ барои ҳалли масъалаи ташкил ва истифодаи захира ва фонди пушонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳои ташкилотҳои қарзии исломӣ мебошад ва бидуни қабули Дастурамали мазкур ҳал намудани масъалаҳои бамиёномада бо роҳҳои дигар ғайриимкон мебошад. Дар маҷмӯъ, Дастурамали мазкур барои мукамал ва тақвият бахшидани механизми соҳаи фарогирии хавфҳои маблағгузорӣ исломӣ эҳтимолии ташкилотҳои қарзии исломӣ пешбинӣ гардида, ҷиҳати бартараф намудани мушкилиҳои ҷойдоштаи соҳавӣ дар самти мазкур, мусоидат менамояд.
Арзёбии муфассали хароҷоти буҷети давлатӣ эҳтимолияти оқибатҳои	Қабули Дастурамали мазкур аз буҷети давлатӣ хароҷоти иловагӣ талаб намекунад. Дар сурати қабул гардидани Дастурамали

иҷтимоӣ ва иқтисодӣ дар ҳолати қабули санади меъёрии ҳуқуқӣ ва ё роҳи дигари интиҳобшудаи ҳалли мушкилот	мазкур ташкилотҳои қарзии исломӣ, ки дар соҳаи низоми бонкии кишвар нав ҷаъолияти худро шурӯъ мекунанд, монанди ташкилотҳои қарзии анъанавӣ шароити яхела дошта, барои табақабандӣ қардани маблағгузориҳои худ ба гуруҳҳо роҳнамои хубе пайдо мекунанд. Ин дар навбати худ боиси тақвият бахшидани низоми бонкии кишвар, беҳтар гардидани вазъи молиявии ташкилотҳои қарзии исломӣ, тақмил ёфтани пардохтпазирии онҳо ва ҷорӣ гардидани механизми дурусти идоракунии дороиҳо ва уҳдадориҳо қардида, ба зиёд гардидани шумораи штатҳои қарӣ ва ҷойҳои холии қарӣ, баланд гардидани маоши қармандони онҳо, сари вақт қонеъ гаштани талаботи муштариёни ташкилоти қарзии исломӣ ва дар маҷмӯъ беҳтар гардидани фазои сармоягузориву хизматрасонии бонкии исломӣ дар кишвар мусоидат менамояд.
Нишондиҳандаҳои арзёбии инкишоф ва даврияти ҷамъовариҳои он	Дар ҳолати қабул гардидани Дастурамали мазкур ташкилотҳои қарзии исломӣ бо ҷалби мутахассисони ботаҷриба ва масъулиятшинос бояд воҳидҳои сохтории махсус бо мақсади идоракунии сандуқи маблағгузориҳои исломӣ, назорат ва муайян намудани сатҳи хавфи қарзӣ, баҳодихии сандуқи маблағгузорӣ ва гузаронидани таснифоти он, инчунин сари вақт ташаккул додани захираи хавфҳои қарзии исломӣ ва фонди пӯшонидани талафоти имконпазир аз рӯи дороиҳо, ташкил диҳад. Ташкилотҳои қарзии исломӣ тибқи Дастурамали мазкур бояд ҳармоҳа дороиҳо ва сандуқи маблағгузориҳои исломиро тасниф намуда, оид ба он ба Бонки миллии Тоҷикистон ҳисобот пешниҳод намояд. Дар ин замина Бонки миллии Тоҷикистон ҳамчун мақоми танзим ва назорати ҷаъолияти ташкилотҳои қарзии исломӣ,

	дар чараёни пеш бурдани танзим ва назорати фаъолият ва дар рафти санчиши фаъолияти онҳо имкон пайдо менамояд, ки ба сифати дороиҳо, сифати сандуқи маблағгузорӣ баҳо дода, тибқи муқаррароти Дастурамали мазкур ташаккул дода шудани захира ва фондҳои дахлдорро назорат ва талаб намояд ва дар ҳолати иҷро нагардидани муқаррароти нумбаршуда, нисбат ба ташкилотҳои қарзии исломӣ чораҳои ғаврии ислоҳӣ андешад.
Санаи эҳтимолии мавриди амал қарор додани лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ дар сурати қабули он	20.04.2020

Раис

Қ. Нурмахмадзода